

## הלבבות שחיטה פרק ו

א. נקובה כיצד: אחד עשר אברים הן, שאם נקב אחד מהן לבית חללו במשהו טרפה; ואלו הן תרביץ הושט, וקרום שלמוח הראש, והלב עם הקנה שלו, והמרה, וקני הכבד, והקבה, והפרס, והמסוס, ובית הכוסות, והדקין, והריאה עם הקנה שלה.

ב. תרביץ הושט כבר בארנו שעורו, ושהוא המקום מן הושט שאינו ראוי לשחיטה למעלה: אם נקב לחללו במשהו, טרפה.

ג. שני קרומות יש למוח שבראש אם נקב העליון הסמוך לעצם בלבד, הרי זו מתרת; ואם נקב התחתון הסמוך למוח, טרפה. ומשיתחיל המוח להמשיך לשדרה, והוא מחוץ לפולין שהן תחלת הערך יהיה לקרומו דין אחר; ואם נקב חוץ לפולין, מתרת. המוח עצמו שנקב, או נתמעך, והקרום קיים כשרה; ואם נשפך כמים או כדונג, טרפה.

ד. הלב שנקב לבית חללו, בין לחלל גדול שבשמאל בין לחלל קטן שבימין טרפה; אבל אם נקב בשר הלב, ולא הגיע לחללו מתרת. וקנה הלב, והוא המזרק הגדול שיוצא ממנו לריאה הרי הוא כלב; ואם נקב לחללו במשהו, טרפה.

ה. מרה שנקבה, וכבד סותמתה מתרת; ואם לא נסתם הנקב אף על פי שהוא סמוך לכבד, טרפה. נויה שנמצאת במרה אם היתה כמו גרענה שלתמרה שאין ראשה חד, מתרת; ואם ראשה חד כגרענת הזית, אסורה: שהרי נקבה אותה, כשנכנסה; וזה שלא יראה הנקב, מפני שהגלד פי המפה.

ו. קני הכבד, והן המזרקין שבהן הדם מתפשט אם נקב אחד מהן במשהו, טרפה; לפיכך מחט שנמצאת בחתוך הכבד אם היתה מחט גדולה והיה הקצה החד שלה לפנים, בידוע שנקבה כשנכנסה; ואם היה הראש העגול לפנים אומרין דרך סמפונות הלכה, ומתרת. היתה מחט קטנה, הרי היא טרפה מפני ששני ראשיה חדין, וודאי נקבה; ואם נמצאת בסמפון הגדול שבכבד, והוא הקנה הרחב שבאמצעו שבו נכנס המאכל לכבד הרי זו מתרת; ובשר כבד שהתליע, מתרת.

ז. קבה שנקבה, וחלב טהור סותם את הנקב מתרת. וכן כל נקב שהבשר או החלב המתת באכילה סותם אותו, הרי זה מתרת: חוץ מחלב הלב, והכיס שעל הלב כלו, והמחצה שבאמצע הבטן המבדלת בין אברי המאכל ואברי הנשימה, והיא שקורעין אותה ואחר כך תראה הראה, והיא הנקראת טרפש הכבד והוא המקום הלבן שבאמצעה, וחלב המעי האחרון שאברים אלו אין מגנין, לפי שהן קשין; ונקב שנסתם באחד מהן, אינו כסתום. וחלב חיה שפנגדו בבהמה אסור אינו סותם, אף על פי שהוא מתת באכילה.

ח. פרס שנקב, טרפה; ואין לו דבר שישתם אותו, שהרי החלב שעליו אסור. וכן המסוס ובית הכוסות שנקב אחד מהן לחוץ, טרפה; ואם נקב אחד מהן לתוך חלל חברו, מתרת.

ט. מחט שנמצאת בעבי בית הכוסות, כשרה. ואם נקבה נקב מפלש לתוך חלל בית הכוסות, ונמצאת טפת דם במקום הנקב

טִרְפָּה, שְׂוֵדָא קֳדָם שְׁחִיטָה נֶקֶב; אָבֵל אִם אֵין דָּם בְּמָקוֹם הַנֶּקֶב, הָרִי זֶה מִתֵּרֵת שְׂמָא אַחֲרֵי הַשְׁחִיטָה דְּחִקָּה הַמַּחֲטָה, וְנֶקֶבָהּ. י. בְּהֵמָה שְׁהִלְעִיטָה דְּבָר שְׁנוֹקֵב בְּנֵי מַעִיָּה, כְּגוֹן קָרֵט שְׁלַחֲלִיתִי וְכִיּוֹצֵא בּוֹ טִרְפָּה, שְׂוֵדָא נֶוֶקֶב; וְאִם הִיא סִפְק נֶוֶקֶב סִפְק אֵינוֹ נֶוֶקֶב, תִּבְדֹּק.

יא. כָּל אֶחָד מִבְּנֵי הַמַּעֲצִים שְׁפָסְלֵת הַמֶּאֱכָל סוֹבֶכֶת בָּהֶן, וְהֵן הַנִּקְרָאִין דְּקִין, שְׁנוֹקֵב טִרְפָּה. וְיֵשׁ מֵהֶן מְלַפְפִּין וּמִקְפִּין זֶה לַפְּנִים מִזֶּה לַפְּנִים מִזֶּה בְּעִגּוּל כְּמוֹ נָחֵשׁ שֶׁנִּכְרָךְ, וְאֵלּוּ הֵן הַנִּקְרָאִין הֶדֶר הַכֶּנֶה אִם נֶקֶב אֶחָד מֵהֶן לַחֲבֵרוֹ, כְּשֶׁרָה: שְׁהִרִי חֲבֵרוֹ מִגֵּן עָלָיו. וּמַעֲצִים שְׁנוֹקְבוֹ, וְלִחָה סוֹתֶמֶתֶן טִרְפָּה, שְׂאִין זֶה סְתִימָה עוֹמֶדֶת.

יב. בְּנֵי מַעֲצִים שֶׁבָּא זָאֵב אוֹ כָּלֵב אוֹ גּוֹי וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן וְנִטְלָן, וְהִרִי הֵן נֶקֶבִין אַחֲרֵי שֶׁהִנִּיחֵן תּוֹלִין בּוֹ; וּמִתֵּרֵת, וְאֵין אוֹמְרִין שְׂמָא בְּמָקוֹם נֶקֶב נֶקֶב. נִמְצְאוּ נֶקֶבִין, וְלֹא נֹדַע אִם קֳדָם שְׁחִיטָה נֶקְבוּ אוֹ אַחֲרֵי שְׁחִיטָה נֶוֶקְבִין בָּהֶן נֶקֶב אַחֲרֵי, וּמִדְּמִין לוֹ: אִם הִיא הַנֶּקֶב הִרְאֵשׁוֹן כְּמוֹתוֹ, כְּשֶׁרָה; וְאִם הִיא בִּינִיחֵן שְׁנוּי, קֳדָם שְׁחִיטָה נֶקֶב וְטִרְפָּה. וְאִם מִשְׁמָשׁוֹ הַיָּדִים בְּנֶקֶב הַסִּפֶּק כֶּךָ צָרִיךְ לְמַשְׁמֵשׁ בְּנֶקֶב שְׂמִדְמִין לוֹ, וְאַחֲרֵי כֶּךָ עוֹרְכִין.

יג. בְּנֵי מַעֲצִים שֶׁיִּצְאוּ לַחוּץ, וְלֹא נֶקְבוּ מִתֵּרֵת. וְאִם נִתְּהַפְּכוּ אַף עַל פִּי שְׁלֹא נֶקְבוּ, טִרְפָּה: שְׂאִי אִפְשָׁר שִׁיחֲזֵרוּ כְּמוֹת שֶׁהָיוּ, אַחֲרֵי שֶׁנִּתְּהַפְּכוּ; וְאֵינָהּ חוּיָה.

יד. הַמַּעֲצִי הָאֲחֵרוֹן שֶׁהוּא שׁוּהָ וְאֵין בּוֹ עֲקוֹם, וְהוּא שְׁהִרְעִי יוֹצֵא בּוֹ מִן הָעֶרְוָה, וְהוּא דְּבוּק בֵּין עֵיקְרֵי הִירְכִים, הוּא הַנִּקְרָא חֲלוּחֲלֵת אִם נֶקֶב בְּמִשְׁהוֹ, טִרְפָּה כְּשֶׁאֵר הַמַּעֲצִים; בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, שְׁנוֹקֵב לַחֲלָל הַבֶּטֶן. אָבֵל אִם נֶקֶב בְּמָקוֹם הַדְּבוּק בִּירְכִים, מִתֵּרֵת; וְאִפְלוּ נָטַל מִמֶּנּוּ מָקוֹם הַדְּבֵק כָּלוּ, מִתֵּרֵת וְהוּא שִׁישְׁתִּיר מֵאֲרָכּוֹ בְּשׁוּר, כְּמוֹ אֲרֻבַּע אֲצָבָעוֹת.

טו. הָעוֹף אֵין לוֹ כָּרֶס, וְלֹא מִסּוֹס, וְלֹא בֵּית הַכּוֹסוֹת; אָבֵל יֵשׁ לוֹ כְּנָגֵדֵן, זָפֶק וְקִרְקָבֵן. וְכָל הַטִּרְפוֹת שׁוֹתֵת הֵן, בְּבִהֵמָה חִיָּה וְעוֹף. וְזָפֶק שְׁנוֹקֵב גָּגוּ בְּמִשְׁהוֹ, טִרְפָּה; וְאֵיזָה הוּא גָּגוּ שְׁלֹזָפֶק, זֶה שִׁימְתַּח עִם הַיֶּשֶׁט כְּשִׁיאֲרִיךְ הָעוֹף צוֹאֲרוֹ. אָבֵל שְׂאֵר הַזָּפֶק שְׁנוֹקֵב, מִתֵּרֵת.

טז. שְׁנֵי כִּיסִּין יֵשׁ בְּקִרְקָבֵן הַחִיצוֹן אָדָם כְּמוֹ בֶּשֶׂר, וְהַפְּנִימִי לְבָן כְּמוֹ עוֹר. נֶקֶב זֶה בְּלֹא זֶה, מִתֵּרֵת עַד שִׁינֶקְבוּ שְׁנִיחֵן בְּמִשְׁהוֹ; וְאִם נֶקְבוּ שְׁנִיחֵן זֶה שְׁלֹא כְּנָגֵד זֶה, מִתֵּרֵת.

יז. הַטְּחוּל, אֵינוֹ מִן הָאֲבָרִין שְׁנוֹקִיבֶתֶן בְּמִשְׁהוֹ; וְלִפְיֶכָּךְ לֹא מִנּוֹ אוֹתוֹ חֲכָמִים בְּכָלֵלֵן, אֲלֹא יֵשׁ לְנֶקֶב שְׁלֹ שְׁעוֹר שְׂאֵינוֹ שׁוּהָ בְּכָלוֹ. כֵּיצֵד: הַטְּחוּל רֹאשׁוֹ הָאֶחָד עֹבֶה וְהַשֵּׁנִי דֵק, כְּבִרְיֵת הַלְשׁוֹן. אִם נֶקֶב בְּרֹאשׁ הָעֹבֶה נֶקֶב מִפְּלֵשׁ, טִרְפָּה. וְאִם נֶקֶב נֶקֶב שְׂאֵינוֹ מִפְּלֵשׁ אִם נִשְׂאֵר תַּחְתּוֹ כְּעִבֵּי דִינָר שְׁלֹזָהֵב, מִתֵּרֵת; פָּחוֹת מִפָּאָן, הָרִי הוּא כְּמִפְּלֵשׁ וְטִרְפָּה.

יח. כָּל אֶבֶר שְׂאֵמְרָנוּ בּוֹ שְׂאֵם נֶקֶב בְּמִשְׁהוֹ טִרְפָּה כֶּךָ אִם נָטַל כָּלוּ, טִרְפָּה: בֵּין שְׁנִטְלָ בַּחֲלִי אוֹ בִיד, בֵּין שְׁנִכְרָא חֲסֵר. וְכֵן אִם נִכְרָא בְּשְׁנֵי אֲבָרִים מֵאוֹתוֹ אֶבֶר, טִרְפָּה שְׁכָל הִיתֵר, כְּנִטּוּל הוּא חָשׁוּב.

יט. כֵּיצֵד: נָטַל אֶחָד מִן הַמַּעֲצִים אוֹ הַמֶּרֶה וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן, בֵּין

בעוף בין בבהמה טרפה ; וכן אם נמצא בהן שתי מררות או שני מעים טרפה. וכן כל כיוצא בהן. אבל אם נטל הטחול, או שנמצאו שנים מתרת, שאינו מכלל המנויין.

ב. המעי היתר שתטרף בו הבהמה הוא היתר מתחלתו ועד סופו, עד שנמצאו שני מעים זה בצד זה מתחלה ועד סוף, כמעי העוף ; או שהיה המעי יוצא פענף מן הבד, והרי הוא מבדל, בין בעוף בין בבהמה. אבל אם חזר ונתערב עם המעי, ונעשה אחד משני ראשיו, והרי שניהם מבדלין באמצע הרי זו מתרת, ואין כאן יתר.

## הלכות שחיטה פרק ז

א. שני קרומות יש על הראה אם נקב זה בלא זה, מתרת ; ואם נקבו שניהן, טרפה. אפלו נגלד הקרום העליון בלו והלך לו, מתרת. והקנה שנקב מן החזה ולמטה במשהו, טרפה והוא המקום שאינו ראוי לשחיטה, בקנה למטה.

ב. התחיל בשחיטה ושחט כל הקנה, ואחר כך נקבה הראה, ואחר כך גמר השחיטה הרי זו טרפה, הואיל ונקבה קדם גמר שחיטה ; וכן כל כיוצא בזה.

ג. אחד מסמפוני ראה שנקב, אפלו נקב לחברו טרפה ; וראה שנקבה, ועלה קרום במפה ונסתם הנקב אינו פלום. נקבה האם שלראה אף על פי שדפן סותמתה, טרפה ; ואם נקבה במקום חתוך האונות שלה, והוא המקום שרובצת עליו כשרה. במה דברים אמורים, בשסתם מקום הנקב שבאונות בשר ; אבל אם נסמך הנקב לעצם, אינו מגן ; ואם היה נקב האונות דבוק בעצם ובבשר, מתרת.

ד. האם שלראה שנמצאת סמוכה לדפן, בין שהעלת צמחים בין שלא העלת חוששין לה שמא נקבה. וכיצד עושין בה : מפרקין אותה מן הדפן, ונוהרין בה שלא תנקב. אם נמצאת נקובה, ונמצא בדפן מפה במקום הנקב תולין במפה ואומרין אחר שחיטה נקבה, כשנפרקה מן המפה ; ואם אין מפה בדפן בידוע שנקב זה בראה היה קדם השחיטה, וטרפה.

ה. הראה שנמצא בה מקום אטום כל שהוא, שאין הרוח נכנסת בו ואינו נתפח הרי זו כנקובה, וטרפה. וכיצד בודקין אותה, קורעין המקום שלא נתפח בשעת נפיחה : אם נמצאת בו לחה מתרת, שמחמת הלחה לא נכנסה שם הרוח. ואם לא נמצאת בו לחה נותנין עליו מעט רק או תבן או כנף וכיוצא בהן, ונופחין אותה : אם נתנדנד, כשרה ; ואם לאו טרפה, שאין הרוח נכנסת לשם.

ו. ראה שתשמע בה הברה כשנופחין אותה אם נפר המקום שממנו תשמע ההברה, מושיבין עליו רק או תבן וכיוצא בו : אם נתנדנד בידוע שהיא נקובה, וטרפה. ואם לא נפר המקום מושיבין אותה במים פושרין, ונופחין אותה : אם בקבק המים, טרפה ; ואם לאו, בידוע שקרום התחתון בלבד הוא שנקב, והרוח תנהג בין שני הקרומות, ומפני זה ישמע בה קול דממה בשעת נפיחה.

ז. זה עיקר גדול יהיה בידך: שכל ראה שנופחין אותה בפושרין, ולא יבקבק המים הרי היא שלמה מכל נקב.

ח. ראה שנשפכה כקתון, וקרום העליון שלה קים שלם בלא נקב אם הסמפונות עומדין במקומן ולא נמוחו, כשרה; ואם נמוח אפלו סמפון אחד, טרפה. פיצד עושין: נוקבין אותה, ושופכין אותה בכלי שהוא שווע באבר וכיוצא בו אם נראה בה חוטין לבנין בידוע שנמוקו הסמפונות, וטרפה; ואם לאו בשר הראה בלבד הוא שנמוק, וכשרה.

ט. ראה שנמצאו בה אבעבועות אבעבועות אם היו מלאים רוח, או מים זכים, או לחה הנמשכת כדבש וכיוצא בו, או לחה יבשה וקשה אפלו כאבן הרי זו מתרת; ואם נמצאת בהן לחה סרוחה, או מים סרוחין או עכורין הרי זו טרפה. וכשמוציא הלחה ובודק אותה, צריך לבדק הסמפון שתחתיה אם נמצא נקוב, טרפה.

י. ראה שנמצאו בה שני אבעבועות סמוכות זו לזו, טרפה שהדבר קרוב הרבה שיש נקב ביניהן, ואין להן דרך בדיקה. היתה אחת ונראית כשתיים, נוקבין האחת אם שפכה לה האחרת, אחת היא ומתרת; ואם לאו, טרפה.

יא. הראה שנתמסמסה, טרפה. פיצד כגון שנמצאת שלמה, וכשתולין אותה, תחתך ותפל חתכות חתכות.

יב. ראה שנמצאת נקובה במקום שיד הטבח ממשמש בו, מתרת; ותולין בידו ואומרין, מיד הטבח נקבה אחר השחיטה. נמצא הנקב במקום אחר, ואין ידוע אם קדם שחיטה נקבה או אחר שחיטה נוקבין בה נקב אחר ומדמין, כשם שעושין בבני מעים. ואין מדמין מראה שלבהמה דקה לראה שלבהמה גסה, אלא מדקה לדקה ומגסה לגסה. נמצא הנקב באחד מן האבעבועות, הרי זו טרפה; ואין אומרין נקב אבעבוע אחר ונערך, שאין הדבר נפר.

יג. מחט שנמצאת בראה, נופחין אותה: אם לא יצא ממנה רוח בידוע שזאת המחט דרך סמפונות נכנסה, ולא נקבה. ואם נתחתכה הראה קדם נפיחה, ונמצאת בה המחט הרי זו אסורה, שהדבר קרוב הרבה שנקבה כשנכנסה.

יד. תולעת שהיתה בראה, ונקבה ויצאה, והרי הראה נקובה בתולעת הרי זו מתרת: חזקתה שאחר השחיטה תקב ותצא.

טו. יש שם מראות, שאם נשתנה מראה האבר לאותו המראה הרע הרי הוא כנקוב: שאותו הבשר שנשתנה מראיו למראה זה כמת הוא חשוב, וכאלו אותו הבשר הנהפך עינו אינו מצוי. וכן הוא אומר "ומחית בשר חי, בשאת" (ויקרא יג, י), "וביום הראות בו בשר חי" (ויקרא יג, יד) מפלל ששאר הבשר שנשתנה, אינו חי.

טז. ראה שנשתנו מראיה, בין מראה כלה בין מראה מקצתה אם נשתנת למראה המת אפלו נשתנת כלה, מתרת. ואם נשתנת למראה האסור אפלו כל שהוא, טרפה: שהמראה האסור כנקב הוא חשוב, כמו שבארנו. וחמש מראות אסורות יש בראה, ואלו הן שחורה כדיו, או ירקה כעין הפישות, או כעין חלמון ביצה, או כעין חריע, או כמראה הבשר. וחריע

הוא הצמח שצובעין בו הבגדים, והוא דומה לשערות אדמות מעט ונוטות לירקה.

יז. נמצאת כעין חריות שלדקל אוסרין אותה מספק, שזה קרוב למראה האסור. וכל המראות האלו אין אוסרין בהן, עד שנופחין אותה וממסר בה בידו: אם נשתנת למראה המת, מתרת; ואם עמדה בעיניה, אסורה.

יח. ארבע מראות מתרות יש בראה, ואלו הן שחורה ככחל, או ירקה כחציר, או אדמה, או כמראה הכבד. ואפלו היתה הראה כלה טלאים טלאים, נקדות נקדות, מארבע מראות אלו הרי זו מתרת.

יט. עוף שנפל לאור, והריק לבו או כבדו או קרקבנו, או שהאדימו המעים שלו, בכל שהוא הרי זו טרפה: שכל הירקים שהאדימו, והאדמים שהוריקו, מחמת האור, בעוף הרי הן כמי שנטלו, וטרפה. והוא שיעמדו במראה זה אחר ששולקין אותן מעט, וממסרין בהן.

כ. כל עוף שנמצאת כבד שלו כמראה בני מעיו, או שנשתנו שאר בני מעיו, ועמדו בשנוין אחר שליקה ומריסה, כמו שבארנו בידוע שנפל לאור ונחמרו בני מעיו, וטרפה. ולא עוד, אלא בני מעים שלעוף שלא נמצא בהם שנוי, וכשנשלקו נשתנו והוריקו האדמים בידוע שנפל לאור ונחמרו בני מעיו, וטרפה.

כא. וכן הושט שנמצא העור החיצון שלו לבן והפנימי אדם, בין בעוף בין בבמה הרי הוא כאלו אינו, וטרפה.

## הלכות שחיטה פרק ח

א. חסרה כיצד: שני אברים הן שאם חסר מנינם, טרפה; ואלו הן הראה, והרגלים. וחמש אונות יש לה לראה כשיתלה אותה אדם בידו ופני ראה כנגד פניו, שלוש מן הימין ושנים מן השמאל. ובצד ימין ממנה כמו אזן קטנה, ואינה בצד האונות, ויש לה כמו פיס בפני עצמה, והיא בתוך הכיס; ואזן זו הקטנה היא הנקראת ורדה מפני שהיא דומה לוורד, ואינה מן המנין.

ב. לפיכך אם לא נמצאת הורד, מתרת שפך הוא דרפה: יש בהמות תמצא בהם, ויש בהמות לא תמצא בהן. ואם נמצאת נקובה אף על פי שהכיס שלה סותם את הנקב, הרי זו טרפה.

ג. חסר מנין האונות, ונמצאת אחת מן השמאל או שתיים מן הימין טרפה; ואם נמצאו בימין שתיים וזאת הורדה, הרי זו מתרת.

ד. נתחלפו האונות, ונמצאו שלוש מן השמאל ושתיים מן הימין בלא ורד, או שהיתה הורד עם השלוש בצד שמאל הרי זו טרפה: שהרי חסרה מצד הימין. נתוספו האונות במנינם אם היתה האזן היתרה בצד האונות, או מלפני הראה שהיא לעמת הלב מתרת. ואם היתה על גבה שהיא לעמת הצלעות הרי זו טרפה, שהיתר כחסר: והוא, שתהיה כמו עלה שלהדס; אבל פחות מזה אינה אזן, ומתרת.

ה. אֲזַן שְׁנִמְצָאת דְּבוּקָה בַּחֲבֵרְתָּהּ הַסְמוּכָה לָהּ, מִתְּרַת; וְאִם נִסְמְכוּ שְׁלֹא עַל הַסֵּדֶר, כְּגוֹן שְׁנִסְמְכָה רִאשׁוֹנָה לְשְׁלִישִׁית טְרָפָה. נִמְצְאוּ שְׁתֵּי הָאוֹנוֹת כְּאוֹנָה אַחַת, וְאִינֶן נִרְאוֹת כְּשֵׁתִים דְּבוּקוֹת אִם הָיָה בִּינְיָהֶן כְּמוֹ עֲלָה שְׁלֵהֶדֶס, בֵּין בְּעִיקְרָן, בֵּין בְּאַמְצָעָן, בֵּין בְּסוּפָן, כְּדִי שִׁיכַר שֶׁהֵן שְׁתֵּים דְּבוּקוֹת מִתְּרַת; וְאִם לֹאוּ הָרִי זֶה חֲסֵרָה, וְטְרָפָה. נִמְצָאת כָּלָה שְׁתֵּי עֲרוּגוֹת, וְאִינֶן לָהּ חֲתוּךְ אֲזָנִים טְרָפָה.

ו. וְכֵן אִם חֲסֵר גּוֹף הִרְאָה אֵף עַל פִּי שְׁלֹא נִקְבָּה הָרִי זֶה כְּמִי שֶׁחֲסֵר מִנֵּין הָאוֹנוֹת, וְטְרָפָה. לְפִיכָךְ אִם נִמְצָא מִמֶּנָּה מְקוֹם יָבֵשׁ, עַד שִׁיפְרֹךְ בַּצִּפְרֹן הָרִי זֶה כְּחֲסֵר וְטְרָפָה, וְאִפְלוּ הָיָה כָּל שֶׁהוּא.

ז. רִאָּה שְׁנִמְצָאת נְפוּחָה כְּמוֹ עִיקַר חֲרִיּוֹת שְׁלֵדָקֶל, אוֹסְרִין אוֹתָהּ מִסֵּפֶק שְׁזֹו תּוֹסֶפֶת מִשְׁנָה בְּגוּפָהּ, וְשִׁמָּא תּוֹסֶפֶת בְּגוּף כְּחֲסֵרוֹן כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ בַּמִּנֵּין.

ח. הִבְהֵמָה שֶׁפָּחְדָה וִירְאָה, עַד שֶׁצִּמְקָה הִרְאָה שְׁלָהּ וְקִרְבָּה לְהִיּוֹת יָבֵשָׁה אִם פָּחְדָה בִּיְדֵי שָׁמַיִם, כְּגוֹן שֶׁשִּׁמְעָה קוֹל רַעַם אוֹ רֶאֱת זָקִים וְכִיּוּצָא בְּזֶה מִתְּרַת; וְאִם פָּחְדָה בִּיְדֵי אָדָם, כְּגוֹן שֶׁשִּׁחְטוּ לִפְנֵיהָ בְּהֵמָה אַחֶרֶת וְכִיּוּצָא בְּזֶה הָרִי זֶה כְּחֲסֵרָה, וְטְרָפָה.

ט. כִּי־צַד בּוֹדֵקִין אוֹתָהּ: מוֹשִׁיבִין אֶת הִרְאָה בְּמִים מַעַת לַעַת אִם הָיָה זְמַן הַקּוֹר, מוֹשִׁיבִין אוֹתָהּ בְּמִים פּוֹשְׁרִין וּבִכְלִי שֶׁאִינֶן הַמִּים מִתְּמַצִּין מִגִּבּוֹ וְנוֹזְלִים כְּדִי שְׁלֹא יִצּוֹנוּ בְּמַהֲרָה, וְאִם הָיָה זְמַן הַחֹם, מוֹשִׁיבִין אוֹתָהּ בְּמִים צוֹנֵן וּבִכְלִי שֶׁהַמִּים מִתְּמַצִּין מִגִּבּוֹ כְּדִי שִׁישְׁאָרוּ קָרִים. אִם חֲזָרָה לְבְרִיתָהּ הָרִי זֶה בִּיְדֵי שָׁמַיִם, וּמִתְּרַת; וְאִם לֹא חֲזָרָה בִּיְדֵי אָדָם הִיא, וְטְרָפָה.

י. בְּהֵמָה שֶׁהִיתָה חֲסֵרָה רֶגֶל מִתְּחִלַּת בְּרִיתָהּ, טְרָפָה; וְכֵן אִם הִיתָה יִתְרָה רֶגֶל, שְׁכָל הֵיתֵר כְּחֲסֵר הוּא. אֲבָל אִם הָיוּ לָהּ שְׁלוֹשׁ יָדַיִם, אוֹ יָד אַחַת מִתְּרַת; לְפִיכָךְ אִם נִחְתַּךְ הַיָּד שְׁלָהּ, מִתְּרַת.

יא. נִחְתַּךְ הָרֶגֶל מִן הָאֲרֻכָּה וּלְמַעְלָה, טְרָפָה; מִן הָאֲרֻכָּה וּלְמַטָּה, מִתְּרַת. בְּאִיזוֹ אֲרֻכָּה אָמְרוּ, בְּאֲרֻכָּה שֶׁהִיא סוֹף הַיָּרֵךְ הַסָּמוּךְ לַגּוֹף. נִשְׁבֵּר הָעֵצִים לְמַעְלָה מִן הָאֲרֻכָּה אִם יֵצֵא כָּלוּ אוֹ רַבּוּ לַחוּץ הָרִי זֶה כְּמִי שֶׁנִּחְתַּךְ וְנִפְל, וְטְרָפָה; וְאִם הָיָה הַבָּשָׂר אוֹ הָעוֹר חוּפָה רַב עָבִיו וְרַב הַקָּפוֹ שֶׁלְעֵצִים שֶׁנִּשְׁבֵּר הָרִי זֶה מִתְּרַת, וְאִפְלוּ נִפְל מִקְצַת הָעֵצִים שֶׁנִּשְׁבֵּר וְהִלֵּךְ לוֹ. וְגִידִים הָרַפִּים, אִינֶן חֲשׂוּבִין כְּבָשָׂר.

יב. צִמַּת הַגִּידִין, הֵן בְּבִהֵמָה וּבְחִיָּה לְמַעְלָה מִן הָעֵקֶב בְּמָקוֹם שֶׁתּוֹלִין בּוֹ הַטְּבָחִים הַבְּהֵמָה; וְהֵן שְׁלוֹשָׁה גִידִין לְבָנִים אֶחָד עָבָה, וְשְׁנַיִם דְּקִים. וּמִמְּקוֹם שֶׁיִּתְחִילוּ וְהֵן קָשִׁים וּלְבָנִים, עַד שִׁיסּוֹר הַלֶּבֶן מֵהֵן וְיִתְחִילוּ לְהִתְאַדָּם וּלְהִתְרַכֵּךְ זֶה הִיא צִמַּת הַגִּידִים, וְהוּא כְּאֵרֶךְ שֶׁשׁ עֶשְׂרֵה אֶצְבָּעוֹת בְּשׂוֹר.

יג. וּמִנֵּין גִּידִים אֵלּוּ בַּעוֹף, שֶׁשָּׂה עֶשֶׂר גִּידִין; תִּחְלָתָן מִן הָעֵנָב שֶׁלְמַטָּה מֵאֶצְבָּע יִתְרָה, עַד סוֹף הָרֶגֶל שֶׁהוּא קֶשֶׁקֶשִׁים קֶשֶׁקֶשִׁים.

יד. בְּהֵמָה שֶׁנִּחְתַּכּוּ רִגְלֶיהָ בְּמָקוֹם צִמַּת הַגִּידִין, טְרָפָה; וְאִל תִּתְּמָה וְתֹאמַר, כִּי־צַד תִּחְתַּךְ לְמַעְלָה מִצִּמַּת הַגִּידִים וְהִיא מִתְּרַת, עַד שֶׁתִּחְתַּךְ לְמַעְלָה מִן הָאֲרֻכָּה הָעֲלִיוֹנָה, כְּמוֹ שֶׁבֹאֲרָנוּ, וְאִם

תחתך למטה בצמת הגידין, אסורה שבטרפות תחתך מכאן ותחיה, ומכאן ותמות: ולא נאסרה בהמה זו מפני שהיא חתוכת רגל ממקום זה, אלא מפני שנחתכו הגידין, שחתיתך מכלל הטרפות, כמו שיתבאר.

זו. נטולה פיצד: שלושה אברים הן שאם נטלו טרפה, ואף על פי שאין בהן לא דין נקב ולא דין חסרון; ואלו הן צמת הגידים, והפכד, ולחי העליון. וכבר בארנו שהבהמה שנחתך רגלה וכן העוף, במקום צמת הגידים לא נעשו טרפה אלא מפני שנחתכו הגידין; לפיכך אם נחתכו הגידין לבדם, והרגל קימת טרפה, שהרי נטלה צמת הגידים.

זו. נחתך בבהמה האחד העבה לבדו מתרת, שהרי נשאר השנים הדקין; נחתכו השנים הדקין מתרת, שהרי נשאר האחד העבה גדול משניהן, והרי לא נטלה כל הצמה, אלא מעוטה. נחתך רבו שלכל אחד מהן, טרפה; ואין צריך לומר שנחתכו כלן, או נטלו כלן. ובעוף אפלו נחתך רבו שלאחד מן הששה עשר, טרפה. ועוף שנשתברו גפיו מתר, כבהמה שנחתכו ידיה.

יו. כבד שננטלה כלה, טרפה; ואם נשתיר ממנה כזית במקום שהיא תלויה בו, וכזית במקום מרה הרי זו מתרת. נדלדלה הפכד, והרי היא מערה בטרפש שלה מתרת; נטל ממנה מקום שהיא תלויה בו, ומקום המרה אף על פי שהשאר קיים כמות שהוא, טרפה. נשאר בה כזית במקום מרה, וכזית במקום שהיא תלויה בו, אבל היה מפזר מעט בכאן ומעט בכאן, או שהיה מרדד, או שהיה ארוך כרצועה הרי זה ספק; ויראה לי, שהיא אסורה.

יח. לחי העליון שננטל, טרפה; אבל אם נטל התחתון כגון שנגמם עד מקום הסימנין, ולא נעקרו הרי זו מתרת. וכל אבר שנאמר בו אם היה חסר טרפה כן אם נטל, טרפה. אבל אבר שנאמר בו אם נטל טרפה, אינה נאסרת אלא אם נחתך אותו אבר; אבל אם נבראת חסרה אותו אבר, הרי זו מתרת שאם לא תאמר כן, נמצאת החסרה והנטולה אחת היא. וכל אבר שנאמר בו שאם נטל מתרת קל וחומר אם חסר מתחלת ברייתה ולא נברא, שהיא מתרת.

יט. בהמה שננטלה האם שלה, והיא בית הרחם, או שננטלו הכליות הרי זו מתרת. לפיכך אם נבראת בכליה אחת או בשלוש כליות, מתרת; וכן אם נקבה הכליה, מתרת.

כ. אף על פי שהכליה שננטלה או שחסרה מתרת, אם נמצאת קטנה ביותר, והקטינה בדיקה עד כפול, ובגסה עד כענב טרפה. וכן אם לקתה הכליה, והוא שיעשה בשרה כבשר המת שהבאיש אחר ימים, שאם תאחז במקצתו, יתמסמס ויפל, והגיע חלי זה, עד הלבן שבתוך הכליה הרי זו טרפה. וכן אם נמצאת בכליה לחה, אף על פי שאינה סרוחה, או שנמצאו בה מים עכורין, או סרוחים הרי זו טרפה; אבל אם נמצאו בה מים זכים, הרי זו מתרת.